

Nr 20

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning rörande vissa fritidsfrågor.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 495 av herr *Palme m. fl.* och II: 611 av herr *Kellgren m. fl.* hemställas, att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte förordna, att en allsidig utredning kommer till stånd beträffande fritidsfrågorna och fritidsproblematiken i överensstämmelse med de synpunkter som i motionerna framförts.

I motionerna framhålls bl. a. att den allmänna standardutvecklingen, den förkortade arbetstiden och de utökade semestrarna medfört, att frågorna om fritidens utnyttjande aktualiserats. Långt driven specialisering, extremt monotont arbete och felplaceringar i arbetslivet kräver som motvikt en rikare fritid. Speciella fritidsproblem uppkommer vidare för husmödrar, jordbrukare, skolungdom och en växande skara åldringar. Det ökade antalet bilar medför att man vid vägplanering bör ta hänsyn till fritidsbilismen och ordna med campingplatser, rastställen och motell. Expansionen på sommarstugeområdet aktualiserar samhällsinsatser av olika slag såsom planering av allmänningar, naturskyddsområden, naturreservat och serviceanläggningar, utnyttjande av ödegårdar och ödetorp, övervägande av kreditmöjligheter för denna bebyggelse samt genomgång av lagstiftningen på byggnadsområdet. Semesterbyar kan behöva anläggas. Turismen över gränserna accentuerar kravet att följa med den internationella standardutvecklingen. Inrättandet av fritidsanläggningar medför, att frågan om naturskydd och landskapsvård samt växt- och djurvård måste uppmärksammas. Genom ett rationellt utnyttjande av fritiden kan stress och missanpassning motverkas. Det krävs därför ökade insatser från samhällets sida i fråga om bl. a. konsumentupplysning, stöd åt kvalificerat föreningsliv och folkbildningsarbete, stimulans åt aktivt deltagande i kulturell verksamhet, stöd åt idrotts- och friluftsliv, planering av semester- och fritidsbebyggelse, ökade resurser åt skolan för ungdomens fysiska fostran, ungdomens träning för föreningsliv o. s. v.

Motionärerna ifrågasätter inrättande av ett statligt organ, som skulle samordna arbetet och fördela anslag för forskning och utredningsarbete på fritidens område.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II: 611.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna från *statens fritidsnämnd*, *Landsorganisationen i Sverige (LO)*, *Tjänstemännens centralorga-*

nisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (Saco), Riksförbundet Landsbygdens folk (RLF), Svenska korporationsidrottsförbundet, Sveriges riks-idrottsförbund, Svenska turistföreningen och Samverkande bildningsförbunden, varjämte Svenska naturskyddsföreningen inkommit med skrivelse.

Fritidsnämnden erinrar om vad som tidigare åtgjorts i fråga om naturskyddsområden och friluftreservat men anser att dessa frågor ånyo bör utredas. Beträffande semesterbyar och campingplatser påpekar nämnden, att årligen icke oväsentliga belopp ställes till förfogande för sådana anläggningar, vilka anslag dock är otillräckliga. Nämnden anser, att initiativen till dylika anläggningar bör utgå från kommunerna och de stora friluftorganisationerna. Även denna fråga bör utredas. Angående det i motionerna ifrågasatta statliga organet ställer sig nämnden tveksam. Ett sådant organ skulle nämligen bli både tungarbetat och kostsamt.

LO finner det visserligen önskvärt att samhällets tillgångar och planeringsmöjligheter för fritiden utredes men ställer sig tveksam till motionärernas förslag. De i motionerna omnämnda fritidssysselsättningarna ompänner så många och vida områden, att ett utredningsarbete kunde bli överväldigande. Mångfalden skisserade problem gör hela frågan överskådlig. Vissa delområden har dessutom varit föremål för utredning och planering såväl lokalt som centralt.

TCO delar motionärernas uppfattning att den ökade fritiden kommer att medföra olika problem både på konsumtionsområdet och i fråga om det allmännas verksamhet. Om en utredning kommer till stånd understryker TCO att det icke gäller att från det allmännas sida planera människornas fritid utan att samhället i sin planering bör dra konsekvenserna av de önskingar som människorna kan ha. Utredning av olika fritidsfrågor synes önskvärd.

Saco framhåller, att det för många akademiker och högre tjänstemän framstår såsom väsentligt att möjligheter till ökad fritid skapas. I fråga om tillhandahållandet av fritidsnyttigheter anser Saco, att det i största möjliga utsträckning bör ske genom kommersiell verksamhet och ideella organisationer. De åtgärder, som vidtages, bör leda till att fritiden så mycket som möjligt disponeras för kulturell aktivitet. Förslaget att inrätta ett särskilt statligt organ avvisas av Saco, som däremot icke finner obefogat med en rådgivande nämnd. Motionerna tillstyrkes.

RLF säger sig ej kunna inse att något skulle vinnas genom inrättande av ett anslagsfördelande organ. Vidare framhålles att jämsides med att fritiden ökar för flertalet medborgare, brottas andra grupper, bl. a. jordbrukarna, med helt motsatta problem.

RLF avstyrker motionerna.

Riksidrottsförbundet redogör för vad förbundet gjort för att bemästra fritidsproblemet och tillstyrker utredning.

Korporationsidrottsförbundet redogör likaledes för förbundets verksamhet och framhåller bl. a. att denna hejdats av otillräckliga medel och »kan-ske en viss brist på samordning av krafterna». Förbundet erinrar om den år 1958 tillsatta idrottsutredningen och anser, att dess betänkande bör avvaktas, innan statsmakterna prövar behovet av kompletterande utredningar.

Svenska turistföreningen ansluter sig till motionärernas uppfattning om behovet av planering för fritiden men anför vidare:

Ifråga om den föreslagna utredningen är Svenska turistföreningen mera tveksam. De olika fritidsfrågor, som behandlats, är så olikartade och innebär tillsammans ett så stort samhällsområde, att föreningen svårigen finner en sådan utredning motiverad eller möjlig att åstadkomma. De olika problemen torde bäst kunna utredas i olika former av skilda institutioner, som företräder delar av detta stora komplex. Föreningen vill därvid erinra om, att frågor sammanhängande med friluftslivet och statens stöd till detta, vilket rör ett centralt avsnitt också av föreningens verksamhet, för närvarande är under utredning av sakkunniga som tillkallats av handelsministern.

Svenska turistföreningen, som i huvudsak har till uppgift att främja den inhemska turismen, är självklart intresserad av och beredd att biträda vid utredningen av frågor, som sammanhänger därmed, men finner övervägande skäl tala för att man icke till enhetlig utredning upptager hela det frågekomplex som i motionerna föreslås.

Samverkande bildningsförbunden lämnar vissa uppgifter om det frivilliga studiearbetets utveckling och betonar, att den kraftiga ökningen av deltagarantalet medfört svårigheter att skaffa fram lämpligt studiematerial och lämpliga ledare. Den ökade fritiden och rörligheten skapar nya behov även på studie- och bildningsverksamhetens område. Dessa spörsmål torde emellertid komma att beaktas av den nyligen tillsatta folkbildningsutredningen men bör också beaktas i den i motionerna föreslagna utredningen, om en sådan kommer till stånd. I fråga om flera förslag i motionerna anser Samverkande bildningsförbunden, att önskemålen är så påtagliga och konkreta, att det kan ifrågasättas, om någon utredning och än mindre någon forskning är nödvändig. Snarare är tiden inne för omedelbara åtgärder. Något slags organ för samråd vore emellertid värdefullt.

Naturskyddsföreningen anser, att samhället i tid måste planera för den utveckling av fritidsvanorna som kan förutses. Föreningen anför några data i utvecklingen och meddelar, att det vid föreningens förbundsrådssammanträde förra året ansågs att en planering av rikskaraktär behövdes för att inventera och kartlägga behovet av och tillgången på friluftsområden och naturparker. I första hand ämnar man verkställa en översiktlig utredning, därvid föreningen skulle lägga fram sina synpunkter och önskemål. Föreningen har intet emot en utredning i statens regi, om den kan drivas med erforderlig skyndsamhet, varför en sådan utredning tillstyrkes.

Utskottet

En påtaglig tendens i den moderna samhällsutvecklingen är bl. a. en avsevärd ökning av medborgarnas fritid. Utan tvivel kommer denna utveckling att medföra en rad problem utöver de som redan föreligger, vilka icke kan lösas utan vissa insatser från det allmännas sida. Av motionerna framgår med all tydlighet att dessa spörsmål berör ett stort antal centrala områden av samhällslivet. Detta innebär bl. a. att åtskilliga av de föreliggande frågorna redan är under prövning genom olika utredningar eller behandlas i andra former, exempelvis inom olika ämbetsverk och av enskilda och offentliga organ, bland vilka särskilt kan nämnas statens fritidsnämnd, och det bör kunna förutsättas, att de av motionärerna framförda synpunkterna härvid röner visst beaktande. Utskottet vill i likhet med motionärerna särskilt understryka önskvärldheten av att möjligheterna till samordning av samhällets resurser och insatser på detta område tillvaratages. Utskottet vill i övrigt framhålla, att det komplex av olikartade frågor som upptagits i motionerna är av sådan räckvidd att en lösning av problemen knappast skulle befrämjas om de hänskötes till en utredning. Även från statsfinansiella synpunkter anmäler sig självfallet betänkligheter emot tillsättandet av en utredning av här antydd omfattning som dessutom komme att få i viss utsträckning behandla frågor, vilka redan är under prövning i andra sammanhang.

Utskottet har beaktat att i motionerna upptagits problem av väsentlig betydelse för den kommande samhällsutvecklingen, men får under åberopande av vad ovan anförts likväl hemställa,

att de likalydande motionerna I: 495 och II: 611 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 29 mars 1960

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Persson, Johan, Möller, Jonasson*, Sör-
lin, Hansson, Gustaf Henry, Nestrup, Danmans, Johansson, Tage, Gustav-
son, Bengt och Olsson, Ernst*;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Engkvist*,
Königson*, Björkänge, Jacobsson i Sala, Svensson i Krokstorp, fru Jäder-
berg, herrar Haglund*, Lothigius, Hamrin och Lundkvist i Eskilstuna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.